

3. Національна програма сприяння розвитку малого підприємництва в Україні: Закон України від 21.12.2000 р. №2157-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №7. – С. 35.

4. Нелеп В.М. Планування на аграрному підприємстві / В.М. Нелеп. – Режим доступу: – <http://library.if.ua/book/122/8063.html>

5. Основні засади розвитку соціальної сфери села: Указ Президента України від 20.12.2000 р. №1356/2 // Праця і зарплата. – 2001. – №3 (січень).

6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України №1058-XV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №49-51. – С. 376.

7. Про затвердження державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. №1158 // Офіційний вісник України. – 2007. – №73. – С. 7.

8. Про основні засади державної політики на період до 2015 року: Закон України від 18.10.2005 р. №2982-IV // Праця і зарплата. – 2001. – №3 (січень).

9. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. №742-IV // Особисті селянські господарства. Особливі законодавчі та нормативні документи. – Головне управління статистики в Житомирській області. – 2005.

10. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.91 р. №1788-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – №3. – С. 10.

11. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України від 17.10.90 р. №4010-XII // Відомості Верховної Ради. – 1990. – №45. – С. 602.

12. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17.06.2004 р. №1807-IV // Відомості Верховної Ради. – 2004. – №38. – С. 470.

О.В. ВЕЛИЧКО,

к.е.н., Національний університет біоресурсів і природокористування України

Проблеми та перспективи розвитку птахівництва в Україні

У статті розглянуто сучасний стан розвитку птахівництва та економічну ефективність виробництва його продукції в сільськогосподарських підприємствах. Досліджено проблеми та перспективи функціонування галузі. Обґрунтовано практичні засади щодо підвищення рівня економічної ефективності птахівництва в Україні.

Ключові слова: птахівництво, поголів'я птиці, виробництво яєць, розвиток, економічна ефективність.

В статье рассмотрено современное состояние развития птицеводства и экономическая эффективность производства его продукции в сельскохозяйственных предприятиях. Исследованы проблемы и перспективы функционирования отрасли. Обоснованы практические основы по повышению уровня экономической эффективности птицеводства в Украине.

Ключевые слова: птицеводство, поголовье птицы, производство яиц, развитие, экономическая эффективность.

The article reviews the current state of poultry and economic efficiency of its products in agricultural enterprises. The problems and prospects of the sector operation. The practical measures for improving the economic efficiency of poultry in Ukraine.

Keywords: poultry, poultry, egg production, development, economic efficiency.

Постановка проблеми. Птахівництво забезпечує населення країни дієтичними висококалорійними продуктами харчування. Основна продукція птахівництва – яйця і м'ясо – за поживністю переважає більшість продуктів харчування.

Птахівництво – скоростигла галузь тваринництва, характеризується високою мобільністю в нестійких умовах ринку. Віддача корму в птиці значно вища, ніж у свиней, великої рогатої худоби та овець, і як результат – собівартість м'яса птиці найнижча. Це сприяє підвищенню попиту на продукцію птахівництва, яка доступна для споживачів з різним рівнем доходів. Згідно з науково обґрунтованими нормами споживання цієї продукції має становити 290 яєць і 13–21 кг м'яса птиці на одну особу населення в рік, проте рівень споживання продукції птахівництва в нашій країні поки що значно нижчий. З технологічної точки зору і строку окупності капітальних вкладень птахівництво містить великі потенційні можливості щодо підвищення рівня задоволення потреб населення країни у харчових продуктах.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Значний внесок у розробку питань удосконалення організації та інтенсифікації виробництва, підвищення ефективності птахівництва зробили такі вчені: В.П. Бородай, А.І. Вербовіков, І.І. Івко, В.Д. Лук'янова, Б.А. Мельник, Ю.О. Рябоконт, М.Ф. Шкляр, Ф.О. Ярошенко. Сучасний етап розвитку виробничих відносин у птахівництві вимагає розробки дієвих механізмів і підходів, які б дали змогу підвищити ефективність виробництва, створити сприятливі інвестиційні умови, забезпечити конкурентоспроможність продукції на споживчому ринку. Важливим при цьому є комплексне дослідження вказаних проблем.

Метою статті є висвітлення результатів дослідження науково-теоретичних засад розвитку птахівництва в Україні. Нами планується провести аналіз динаміки поголів'я птиці, ви-

робництва продукції птахівництва за категоріями господарств в Україні, виробництва яєць у країнах світу, економічної ефективності виробництва продукції птахівництва в сільськогосподарських підприємствах; визначити особливості функціонування галузі; обґрунтувати основні напрями підвищення рівня економічної ефективності птахівництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах господарювання птахівництво в Україні та світі є одним з основних виробників важливих продуктів, які відзначаються біологічною повноцінністю для організму людини й економічною доступністю для більшості споживачів. В умовах вступу нашої країни до СОТ птахівництво в умовах жорсткої конкуренції з імпортною продукцією одержало певні переваги, про що свідчить щорічний приріст виробництва яєць і м'яса птиці.

Шлях України до світового економічного простору ставить за необхідне підвищення конкурентоспроможності продукції та формування її високої якості в сільськогосподарських підприємствах. Забезпечення високої ефективності господарювання аграрних підприємств набуває першочергової ваги, оскільки на цій основі формується конкурентоспроможність країни на світовому ринку. Функціонування і розвиток птахівничих підприємств мають своїм завданням наповнити внутрішній ринок якісною продукцією, а також забезпечити вихід на європейський і світовий ринки. Завоювання певної ніші на ринку для окремого підприємства, ведення ефективної підприємницької діяльності можливе лише на основі використання внутрішніх і зовнішніх факторів конкурентоспроможності, дотримання науково обґрунтованих затрат праці і коштів на виробництво продукції [1].

Однією з характерних особливостей розвитку птахівництва за роки економічних перетворень є переміщення обсягів виробництва продукції в господарства населення, яке супроводжується зниженням продуктивності птиці, порушенням технологічних і екологічних вимог утримання, зниженням ефективності й конкурентоспроможності продукції птахівництва на ринку. Виробничо-господарська діяльність промислових птахівничих підприємств та селянських господарств значно відрізняється і залежить від рівня технології, організаційних та економічних факторів.

Функціонування птахівництва в країнах з високим рівнем розвитку цієї галузі здійснюється на основі власних коштів підприємств, а будь-яка фінансова дотація з боку держави відсутня. На відміну від птахівництва, виробництво м'яса сви-

ней та великої рогатої худоби постійно субсидується з бюджетів у багатьох країнах світу. В умовах недостатніх ресурсів прискорене відродження птахівництва в нашій країні може не тільки забезпечити поліпшення раціону харчування людей, а й дасть можливість збільшити потужності для виробництва продукції без значних субсидій з боку держави [2].

Птахівництво інтенсивно розвивається на всій території України. На його розміщення впливають насамперед близькість та концентрація міського населення. Галузь розвивається по шляху створення великих промислових комплексів навколо великих міст і промислових центрів.

Птахівництво в Україні у 2000–2010 роках розвивалося досить високими темпами. У 2010 році поголів'я птиці в усіх категоріях господарств становило 203,8 млн. голів, що порівняно з 2000 роком на 64,8% більше (табл. 1) [3].

Середня несучість однієї курки-несучки в сільськогосподарських підприємствах у 2010 році порівняно з 2000 роком збільшилася на 31,9% і становила 281 шт. яєць. У зв'язку зі зростанням поголів'я птиці та її продуктивності виробництво яєць у 2000–2010 роках збільшилося на 94,3%, а м'яса птиці – майже у 5 разів. У 2010 році в усіх категоріях господарств було вироблено 17,1 млрд. шт. яєць і 953,5 тис. т м'яса птиці (в забійній масі). Виробництво яєць на 100 га зібраних зернових культур у 2010 році становило 110,2 тис. шт., що на 43,2 тис. шт. більше порівняно з 2000 роком. За досліджуваний період із розрахунку на одну особу було одержано 372 шт. яєць.

Збільшення обсягів виробництва м'яса птиці зумовлене насамперед зростанням попиту з боку населення та підприємств харчової промисловості. М'ясо птиці стало заміником для більшості споживачів м'яса, оскільки в останні роки відбулося суттєве скорочення пропозиції яловичини та свинини. Крім того, споживачі надають перевагу дієтичному м'ясу птиці.

Динаміка поголів'я птиці та обсягів виробництва продукції птахівництва свідчить, що підвищення рівня забезпеченості продовольчого ринку продукцією птахівництва неможливо здійснити за рахунок розвитку господарств населення.

Отже, нарощування обсягів виробництва продукції птахівництва можливе лише за рахунок великих спеціалізованих підприємств, які здатні організувати цілорічне виробництво на основі комплектування промислового стада, збалансованої годівлі та забезпечення технологічних вимог.

Таблиця 1. Розвиток птахівництва в Україні

Рік	Поголів'я птиці, млн. голів	Середня несучість 1 курки-несучки в с.-г. підприємствах, шт.	Виробництво яєць			Виробництво м'яса (в забійній масі), тис. т
			всього, млрд. шт.	на 100 га зібраних зернових культур, тис. шт.	на одну особу, шт.	
2000	123,7	213	8,8	67,0	179	193
2005	162,0	274	13,0	88,3	277	497
2006	166,5	271	14,2	97,5	304	589
2007	169,3	275	14,1	99,1	302	689
2008	177,6	278	15,0	111,4	323	794
2009	191,4	280	15,9	103,4	345	894
2010	203,8	281	17,1	110,2	372	953,5

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Як свідчать дані табл. 2, в усіх категоріях господарств поголів'я птиці у 2011 році збільшилося порівняно з 2000 роком на 61,6%. При цьому поголів'я птиці у сільськогосподарських підприємствах зросло у 4 рази, а в господарствах населення зменшилося на 5%. У 2000 році в господарствах населення було сконцентровано 78% поголів'я птиці, а в 2011 році – 45,8%. Таким чином, скорочення поголів'я птиці в Україні відбулося лише у господарствах населення. Щодо сільськогосподарських підприємств, то вони в 2000–2011 роках збільшили поголів'я птиці на 82,7 тис. голів. Зростання поголів'я птиці є позитивним у розвитку птахівництва і при підвищенні продуктивності птиці забезпечує нарощування виробництва продукції.

Виробництво яєць в усіх категоріях господарств у 2000–2010 роках збільшилося у 1,9 раза, а в 2005–2010 роках зросло на 31,2% (табл. 3). У сільськогосподарських підприємствах виробництво яєць в ці періоди збільшилося відповідно в 3,4 раза та на 57,7%. Отже, у структурі виробництва яєць відбувається перерозподіл на користь сільськогосподарських підприємств, які швидкими темпами нарощують обсяги виробництва на промисловій основі, а їхня питома вага зросла з 33,8 до 60,1%.

Після тривалого кризового періоду починаючи з 2000 року розвиток птахівництва супроводжується щорічним приростом виробництва м'яса птиці. У 2010 році в країні вироблено 1278,8 тис. т м'яса птиці у живій масі, що у 4,8 раза більше, ніж у 2000 році. Це значною мірою зумовлено тим, що виробництво м'ясної продукції у сільськогосподарських підприємствах зросло майже у 17,8 раза. У підприємствах створена міцна кормова база, забезпечено використання

високопродуктивних кросів, впроваджено у виробництво сучасні технології. Позитивним у розвитку галузі є те, що змінюється співвідношення виробництва продукції птахівництва між сільськогосподарськими підприємствами і господарствами населення.

Якщо в 2000 році сільськогосподарськими підприємствами було вироблено 58,7 тис. т (22,2% від загального виробництва) м'яса птиці, то в 2010 році – 1047,2 тис. т, або 81,9% виробництва в усіх категоріях господарств. Ефективно функціонують великі спеціалізовані підприємства на основі залучення інноваційно-інвестиційних ресурсів.

Значно зросла продуктивність курей на основі використання сучасних високопродуктивних кросів зарубіжної селекції. Водночас це свідчить про розвиток і стабілізацію зв'язків спеціалізованих підприємств з комбикормовими заводами. У продуктивності птиці відображається вплив різних факторів – як економічних, так і технологічних.

Виробництво продуктів харчування для населення – першочергове завдання продуктивних підкомплексів країни. Інтенсивна система виробництва продукції птахівництва сприяє насиченню ринку яйцями і м'ясом птиці. Ці продукти посіли належне місце у харчуванні населення нашої країни.

Слід також відзначити, що виробництво яєць у багатьох країнах світу має стійку тенденцію до зростання. Аналіз даних табл. 4 свідчить, що виробництво яєць в Україні у 2005–2009 роках збільшилося на 22,3%, а в країнах світу на 10,3%.

Збільшення виробництва яєць привело до зростання обсягів ресурсів яєць (включаючи яйцепродукти) у 1,8 раза і обсягів їхньої реалізації. У 2009 році продаж яєць за всіма

Таблиця 2. Динаміка поголів'я птиці за категоріями господарств в Україні, млн. гол. на початок року

Категорії господарств	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2011 р. у % до 2000 р.
Усі категорії господарств	126,1	152,8	169,3	177,6	191,4	203,8	161,6
Сільськогосподарські підприємства	27,8	50,6	80,1	88,0	100,4	110,5	397,5
питома вага, %	22,0	33,1	47,3	49,5	52,4	54,2	x
Господарства населення	98,3	102,2	89,2	89,6	91,1	93,3	94,9
питома вага, %	78,0	66,9	52,7	50,5	47,6	45,8	x

Таблиця 3. Виробництво продукції птахівництва за категоріями господарств України

Категорії господарств	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2010 р. у % до 2000 р.	2010 р. у % до 2005 р.
Виробництво яєць, млрд. шт.								
Усі категорії господарств	8,8	13	14,1	15	15,9	17,1	193,8	131,2
у т.ч. с.-г. підприємства	3	6,5	7,6	8,5	9,3	10,2	341,7	157,7
Питома вага, %	33,8	49,5	54,1	56,7	58,2	60,1	x	x
Виробництво м'яса птиці (у живій масі), тис. т								
Усі категорії господарств	264,9	671,6	917,8	1055,1	1195,7	1278,8	482,7	190,4
у т.ч. с.-г. підприємства	58,7	462,9	723,2	856,2	966,2	1047,2	1784,0	226,2
Питома вага, %	22,2	68,9	78,8	81,1	80,8	81,9	x	x

Таблиця 4. Динаміка виробництва яєць в країнах світу, млрд. шт.

Країна	2005	2006	2007	2008	2009
Світ	1140,9	1161,7	1289,8	1234,3	1258,5
Україна	13,0	14,2	14,1	15,0	15,9
% до світу	1,14	1,23	1,09	1,21	1,26

Розраховано за даними FAOSTAT.

каналами реалізації становив 8,5 млрд. шт. До споживачів яйця птиці надходили за традиційними каналами реалізації.

За даними табл. 5, імпорт яєць і продуктів їхньої переробки в Україну з кожним роком збільшується. Так, у 2000 році було завезено 2 тис. т яєць та продуктів їхньої переробки, а в 2010 році – 7 тис. т, або 3,5 раза більше. Однак необхідно відзначити, що імпорт яєць та яйцепродуктів здійснюється в невеликих розмірах.

Попит на харчові яйця на споживчому ринку підвищився і фонд споживання у 2000–2010 роках зріс на 62,8%. Причиною цього є збільшення споживання яєць на одну особу населення. Якщо річне споживання яєць на одну особу в 2000 році становило 166 шт., у 2005 році – 238 шт., то в 2010 році – 290 шт. яєць. Це зумовлено, з одного боку, збільшенням пропозиції яєць, а з іншого – підвищенням купівельної спроможності.

У 2010 році 12,7% яєць було використано на корм та інкубацію, а втрати становили всього 1,6% ресурсів продукції.

Експорт яєць з України за останні роки значно зріс і в 2010 році становив 75 тис. т, або 7,6% ресурсів птахівничопродуктового підкомплексу. Найбільше яєць експортується в Російську Федерацію та Грузію, а продуктів переробки яєць – у Російську Федерацію.

Галузь птахівництва на основі біологічних і економічних переваг має виняткове значення у розв'язанні продовольчої проблеми країни і доведенні норм споживання білкових продуктів до науково обґрунтованих норм, оскільки спроможна в короткі терміни значно збільшити обсяги виробництва, ефективно використати наявні трудові, матеріальні та фінансові ресурси.

Розв'язання проблем розвитку птахівництва насамперед залежить від підвищення його ефективності. До основних факторів, здатних вплинути на зростання обсягів виробництва яєць і м'яса птиці, можна віднести якість поголів'я птиці, рівень кормовиробництва, удосконалення системи годівлі, впровадження високопродуктивної техніки та сучасної технології, спеціалізація і концентрація виробництва, а також ефективне управління галуззю.

Наукові дослідження і досвід передових підприємств свідчать, що розвиток птахівництва буде здійснюватися на основі формування великих виробничих інтеграційних утворень. Вони зможуть забезпечити ефективну роботу на ос-

нові замкнутого технологічного циклу за схемою: утримання батьківських стад у племрепродукторах, виробництво кормів і приготування кормових сумішей на власних комбикормових заводах, виробництво м'ясної та яєчної продукції, її переробка, реалізація продуктів у власній торговельній мережі. В цьому випадку підприємство має замкнутий цикл виробництва і, як правило, досягає високих кінцевих результатів виробничої діяльності. Виробник не залежить від переробних підприємств і торговельних монопольних структур, створює для себе кращі ринкові умови господарювання за рахунок вільного вибору ринків збуту, своєчасної зміни асортименту відповідно до потреб споживачів, використання сезонності цін. Це дасть змогу своєчасно забезпечити пропозицію й задовольнити попит споживачів.

Птахівництво, що ведеться на індустріальній основі, є найбільш інтенсивною галуззю тваринництва. Воно вимагає високого рівня розвитку матеріально-технічної бази, розведення лінійної гібридної птиці спеціалізованих порід, а також безперерйного і повного задоволення потреб у високоякісних кормах з використанням повноцінних комбикормів та білково-вітамінних добавок, мікроелементів, амінокислот, антибіотиків для всіх видів і статевовікових груп птиці.

Економічна ефективність виробництва продукції птахівництва характеризується такими показниками: продуктивністю птиці – середньою річною несучістю курок-несучок і середньодобовим приростом живої маси молодняка птиці, затратами праці і кормів на 1000 шт. яєць і на 1 ц приросту, собівартістю 1000 яєць, 1 ц приросту і 1 ц живої маси птиці, ціною реалізації одиниці продукції, рівнем рентабельності її виробництва.

Собівартість виробництва 1000 штук яєць у 2010 році зросла порівняно з 2005 роком у майже 2 рази і становила 397,8 грн. (табл. 6). У структурі витрат на виробництво яєць у 2010 році на прямі матеріальні витрати припадало 80,7%, у тому числі на корми – 65,9%; витрати на оплату праці – 6%; на інші прямі та загальновиробничі витрати – 13,2%.

Ціна реалізації 1000 штук яєць у 2010 році становила 471,86 грн., що на 215,73 грн. більше порівняно з 2005 роком. У цих умовах прибуток на 1000 штук яєць у 2010 році збільшився на 25,36 грн. порівняно з 2005 роком і становив 74,06 грн. Рівень рентабельності виробництва яєць зменшився з 23,5 до 18,6%.

Таблиця 5. Баланс яєць (включаючи яйцепродукти) (за календарний рік; тисяч т*)

Показник	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Виробництво	508	753	822	812	863	919	985
Зміна запасів на кінець року	2	13	35	10	20	12	9
Імпорт	2	5	3	3	7	7	7
Всього ресурсів	508	745	790	805	850	914	983
Експорт	–	1	1	16	23	58	75
Витрачено на корм та інкубацію	36	91	100	100	115	120	125
Втрати	1	6	12	11	15	14	16
Фонд споживання	471	647	677	678	697	722	767
у розрахунку на 1 особу, шт.	166	238	251	252	260	272	290

* Для перерахунку взято середню вагу одного яйця – 57,75 г.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Таблиця 6. Економічна ефективність виробництва продукції птахівництва на сільськогосподарських підприємствах України

Показник	2005	2007	2008	2009	2010
Виробництво яєць					
Середня несучість курки–несучки, шт.	274	275	278	280	281
Затрати праці на 1 тис. яєць, люд.–год.	3,9	–	–	–	–
Собівартість 1 тис. яєць, грн.	207,43	266,31	337,92	360,52	397,80
Ціна реалізації 1 тис. яєць, грн.	256,13	290,52	381,77	407,67	471,86
Прибуток від 1 тис. яєць, грн.	48,70	24,21	43,85	47,15	74,06
Рівень рентабельності, %	23,5	9,1	13,0	13,1	18,6
Виробництво м'яса					
Середньодобовий приріст живої маси однієї голови, г	25	29	26	28	28
Затрати праці на 1 ц приросту, люд.–год.	14,0	–	–	–	–
Собівартість 1 ц живої маси, грн.	507,88	731,5	877,43	1088,82	1034,37
Ціна реалізації 1 ц живої маси, грн.	634,27	592,2	778,11	843,71	989,29
Прибуток, збиток (–) на 1 ц живої маси, грн.	126,39	–139,3	–99,32	–245,11	–45,08
Рівень рентабельності, збитковості (–), %	24,9	–19,0	–11,3	–22,5	–4,4

Так, серед факторів, що характеризують і визначають рівень ефективності галузі, крім генетичного потенціалу птиці є вартість енергоносіїв, технологічного обладнання. Однак найбільший вплив на економічну ефективність мають корми. Вони у собівартості яєць і м'яса займають 60–80%. У системі показників ефективності існує стійка залежність: ціна кормів, продуктивність птиці, і, як наслідок – прибуток, а також ціна реалізації. Ось ці фактори різко проявилися і вплинули на рівень ефективності галузі.

Перемога в конкуренції вимагає, щоб виробники досконало знали на перспективу рівень продуктивності птиці для одержання прибутку при певній вартості кормів та ціні реалізації. Разом із тим аналіз ефективності виробництва галузі птахівництва свідчить про значно більшу кількість чинників, що впливають на прибутковість і загальну ефективність.

Основними каналами реалізації яєць є реалізація на ринку, через власні магазини і ларьки (21,5%) та іншими каналами (77,6%), тобто комерційним структурам, підприємствам, які займаються оптовою торгівлею.

Виробництво яєць і м'яса птиці є різними напрямками розвитку птахівництва, які значно відрізняються за рівнем економічної ефективності. Собівартість виробництва 1 ц приросту птиці у 2010 році порівняно з 2005 роком підвищилася у 2 рази і становила 1034,37 грн. У структурі витрат на виробництво м'яса птиці у 2010 році на прямі матеріальні витрати припадало 82%, у тому числі на корми – 58%, на прямі витрати на оплату праці – 4,7%, на інші прямі та загальновиробничі витрати – 13,4%.

Середні ціни реалізації 1 ц живої маси птиці за досліджувані період підвищилися у 1,6 рази і значною мірою залежать від каналів реалізації. Основними каналами реалізації м'яса птиці є реалізація на ринку, через власні магазини і ларьки (4,7%), переробним підприємствам (8,3%). Найбільше реалізується птиці за іншими каналами (86,8%), тобто комерційним структурам, підприємствам, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею м'ясом птиці.

Якщо у 2005 році виробництво м'яса було прибутковим, то у 2010 році у зв'язку із підвищенням собівартості на ви-

робництво продукції стало збитковим (–45,08 грн.). Рівень збитковості становив – 4,4%.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що заходи щодо зниження собівартості виробництва яєць та підвищення ефективності галузі потрібно розпочинати із зниження вартості кормів і покращання їхньої якості. Підвищення рівня рентабельності галузі залежить від економічного витрачання енергоресурсів внаслідок впровадження прогресивних технологій на основі інновацій. Держава, керуючись інтересами економіки, повинна створити умови за допомогою економічних важелів, які б дали змогу сільськогосподарським підприємствам використовувати інноваційні технології у виробництві.

У ринкових умовах з метою підвищення прибутковості виробництва, зменшення ризику від своєї діяльності, найповнішого використання власних потенційних можливостей підприємства постійно ведуть пошук нових стратегічних напрямів діяльності. Світовий досвід показує, що кращі результати дають інтегровані системи з максимальною завершеністю виробництва продукції, які підтримують свою виробничу марку на ринку. Особливу роль відіграє агропромислова інтеграція за участю фінансових структур, сільськогосподарських товаровиробників, переробних підприємств і підприємств торгівлі [4].

Одним із важливих факторів зростання ефективності птахівництва є вмiле використання досягнень селекційної науки, яка стає складовою спеціалізації галузі. За цих обставин у товаровиробників зникатиме бажання задовольнятися дешевою, але менш продуктивною птицею, оскільки доведено, що втрати від птиці низьких кондицій у десятки разів перевищують економію на придбанні такого поголів'я.

Таким чином, важливим напрямом є використання світових досягнень у селекції на основі встановлення ефективних зв'язків з відомими селекційними центрами, організації спільних підприємств, комплектування птахофабрик продуктивним поголів'ям птиці, більш стійкої проти хвороб. Тому для підвищення ефективності вітчизняного птахівництва важливим є використання вітчизняних кросів птиці, пристосованих до місцевих умов утримання [5, 6].

У ринкових умовах кожне підприємство самостійно реалізує політику якості, залучає до цього процесу кожний структурний підрозділ. У птахівництві особливо важливим є контроль якості кормів, преміксів, вітамінів, які формують якісні показники готової продукції. Висока якість продукції птахівництва забезпечує для товаровиробника конкурентні переваги, а для споживача є головним критерієм вибору. ветеринарні препарати, які впливають на якість готового продукту. Однак виникає необхідність стандартизації споживчих товарів, без якої вітчизняна продукція не може реалізуватися на ринках інших країн.

Висновки

У зв'язку з фінансовою незабезпеченістю підприємств птахівничопродуктового підкомплексу, міжгалузевим диспаритетом цін, інфляцією, птахівництво стало несприйнятливим до нововведень. У більшості підприємств не вистачає коштів на впровадження інноваційно-інтенсивних технологій та забезпечення на їхній основі розширеного відтворення в галузі птахівництва.

У підприємствах формується система реальних економічних інтересів і попит на інновації. Виходячи з цього інноваційними пріоритетами у птахівництві є: створення та впровадження нових високопродуктивних порід і кросів птиці; розробка й застосування нових енерго- і ресурсозберігаючих технологій виробництва та переробки продукції; розробка і впровадження у виробничий процес технологій екологічно чистої продукції; створення економічної моделі інтеграції підприємств птахівничопродуктового підкомплексу; ефективне формування господарських систем, їхнє інфор-

маційне забезпечення; наукові дослідження технологій, які підвищують експортоспроможність продукції галузі.

В умовах формування ефективного механізму функціонування галузі найбільш важливим напрямом стабілізації й підвищення економічної ефективності птахівництва є подальший розвиток процесу інтенсифікації виробництва, яка здійснюється впровадженням у виробництво науково-технічних досягнень з метою збільшення виробництва яєць і м'яса птиці, підвищення продуктивності праці та зниження витрат на одиницю продукції.

Література

1. Давлетханова О.Х. Стан управління якістю продукції птахівництва та шляхи його удосконалення в умовах трансформаційного періоду / О.Х. Давлетханова // Збірник наукових праць Уманського державного аграрного університету. – Умань, 2005. – Вип. 61, Ч. 2. – С. 243–252.
2. Денин Н.В. Роль качества в повышении эффективности производства и реализации птицеводческой продукции / Н.В. Денин // Международный сельскохозяйственный журнал. – 2003. – №1. – С. 21–24.
3. Сільське господарство України 2010: стат. зб. – К.: Державний комітет статистики України, 2011. – С. 384.
4. Порубанська Л.В. Інтеграційні процеси у промисловому птахівництві України / Л.В. Порубанська // Економіка АПК. – 2002. – №9. – С. 58–60.
5. Ульянченко О.В. Особливості національної концепції використання та відтворення агроресурсів / О.В. Ульянченко // Формування і реалізація державної політики розвитку матеріально-технічної бази агропромислового комплексу в Україні. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 650 с.
6. Ярошенко Ф.О. Птахівництво України: стан, проблеми і перспективи розвитку / Ф.О. Ярошенко. – К.: Аграрна наука, 2004. – 506 с.

В.М. КАРПОВ,
к.е.н., Інститут економіки та прогнозування України НАН України

Проблеми галузей транспортної інфраструктури на сучасному етапі розвитку національного господарства України

У статті розглядаються проблеми основних галузей транспортної інфраструктури з точки зору їх відповідності вимогам забезпечення розвитку національного господарства країни, становлення ринкових відносин та підвищення ефективності їх діяльності.

Ключові слова: проблеми розвитку транспортної інфраструктури, залізничний транспорт, водний транспорт, перспективи розвитку.

В статье рассматриваются проблемы основных отраслей транспортной инфраструктуры с точки зрения их соответствия требованиям обеспечения развития национального хозяйства страны, становления рыночных отношений и повышения эффективности их деятельности.

Ключевые слова: проблемы развития транспортной инфраструктуры, железнодорожный транспорт, водный транспорт, перспективы развития.

In the article the problems of basic industries of a transport infrastructure are examined from the point of view of their accordance to the requirements of providing of development of national economy of country, becoming of market relations and increase of efficiency of their activity.

Постановка проблеми. Розвиток транспортної інфраструктури не повністю задовольняє потреби національного господарства та населення. За роки незалежності основні галузі транспортної інфраструктури, крім успадкованих від